

РОБЪРТ ШЕКЛИ

ЕКЗИСТЕНЦ-МИНИМУМ

Превод от английски: Владимир Германов, 1996

chitanka.info

Карин реши, че сегашното му настроение се дължи на самоубийството на Милър миналата седмица. Все пак фактът, че си даваше сметка за това, не успя да прогони от главата му мрачните, безформени страхове. Беше глупаво — самоубийството на Милър не го засягаше изобщо.

А защо този дебел, добродушен човек бе посегнал на живота си? Милър бе притежавал всичко, за което си струва да живееш — жена, деца, добра работа, чудесните луксозни екстри на епохата. Защо го беше направил?

— Добро утро, скъпи — поздрави го жена му, когато седна на масата за закуска.

— Здравей, скъпа. Здравсти, Били.

Синът му изсумтя нещо.

Просто не можеш да разбереш хората, каза си Карин и набра кода за закуската си. Храната беше чудесно приготвена и сервирана от новия автоготвач на „Авиньон Електрик“.

Лошото настроение обаче продължаваше да упорства и това особено го дразнеше, защото искаше тази сутрин да е във върховна форма. Беше почивният му ден и се очакваше да дойде финансистът от „Авиньон Електрик“. Денят беше важен.

Изпрати сина си до вратата.

— Приятен ден, Били.

Синът му кимна, намести чантата си и тръгна на училище, без да отговори. Карин се зачуди, дали нещо не тревожи и него. Надяваше се да не е така. Един в семейството бе повече от достатъчно.

— Ще се видим скоро, скъпа. — Целуна жена си, когато тя тръгна на пазар.

Във всеки случай, мислеше той, докато наблюдаваше как се отдалечава по алеята, тя поне е щастлива. Питаше се колко ли ще похарчи в магазина на „Авиньон Електрик“.

Погледна часовника си и установи, че до идването на финансиста остава половин час. Най-добрият начин да се отървеш от лошото настроение, каза си, е да го удавиш. И тръгна към банята.

Банята беше блестящо чудо от пластмаса и луксът ѝ поуспокои мислите му. Хвърли дрехите си в автоматичния Чисто-гладач на А. Е. и регулира струята на душа малко над „ободряващо“. Водата, с температура пет градуса по-висока от тази на кожата, обля бялото му

тяло. Фантастично! После отпускащият масаж с автоматичната автокърпа на А. Е.

Великолепно, мислеше си, докато апаратът разтриваше и мачкаше вдървените му мускули. Би трябвало да е фантастично, припомни си той. Автокърпата на А. Е., заедно с наставката за бърснене, му бе излязла триста и тринайсет долара, заедно с данъка.

Но си струва, каза си, когато самобърсначката на А. Е. излезе от гнездото си и премахна наболата му брада. В края на краищата какъв беше смисълът да живееш, ако не можеш да се насладиш на подобен лукс?

Изключи автокърпата и усети приятното парене по кожата си. Би трябвало да се чувства отлично, но не беше така. Самоубийството на Милър продължаваше да гризе ума му, унищожаваше покоя на почивния му ден.

А не го ли безпокоеше и нещо друго? Разбира се, с къщата всичко беше както трябва. Документите му бяха в ред и можеше да посрещне финансиста спокойно.

— Да не би да съм забравил нещо? — попита се той гласно.

„Финансистът на «Авиньон Електрик» ще бъде тук след петнайсет минути“ — прошепна Автоматичният стenen освежител на паметта в банята.

— Знам. Има ли нещо друго?

Освежителят на паметта започна да изрежда записаните данни — да се погрижи за поливането на моравата, да провери реактивната кола, да купи агнешко за понеделник и така нататък. Все още не беше намерил време за тези неща.

— Добре, добре. Достатъчно.

Остави се на автомата да го облече и той умело уви около кокалестото му тяло нова гама тъкани. Тоалетът му приключи с модния мъжки парфюм и Карин тръгна към всекидневната покрай подредените до стените апарати.

Хвърли поглед към циферблатите на приборите и се увери, че всичко в къщата е в ред. Чиниите от закуската бяха дезинфектирани и подредени, прахта беше избърсана, мебелите — лъснати, дрехите на жена му — окачени в гардероба, ракетите играчки на сина му — прибрани обратно в шкафа.

Престани да се тревожиш, хипохондрик такъв, каза си той ядосано.

Вратата обяви:

— Господин Патис от „Авиньон Електрик“.

Карин отвори уста, за да нареди на вратата да го пусне да влезе, но погледът му се спря върху автоматичния барман.

Боже мой! Защо не помисли по-рано за него?

Автоматичният барман беше произведен от „Кастайл Мотърс“. Беше го купил в момент на слабост. Човекът от А. Е. нямаше да погледне на това с добро око, защото А. Е. държеше да продава своята собствена марка.

Избута автоматичния барман в кухнята и нареди на вратата да се отвори.

— Желая ви много добър ден, господине — каза господин Патис.

Господин Патис беше висок, внушителен мъж, облечен съвсем консервативно в туид. Тъгълчетата на очите му бяха сбръчкани като на човек, който се смее често. Той се усмихна радушно, стисна ръката на Карин и огледа претрупаната всекидневна.

— Прекрасно жилище имате, господине. Прекрасно! Истината е, че според мен няма да наруша правилата на компанията, ако ви кажа, че вашият интериор е най-добрият в цялата секция.

Карин се почувства горд и си представи редиците еднакви къщи на тяхната пресечка, на следващата, на по-следващата.

— Всичко ли функционира както трябва? — поинтересува се господин Патис, когато остави куфарчето си на стола. — Всичко ли е наред?

— О, да — отвърна Карин въодушевено. — С „Авиньон Електрик“ нещата винаги са наред.

— Фоноапаратът работи ли? Сменя ли записите през целите седемнайсет часа?

— Разбира се — отвърна Карин. Все още не бе имал възможност да изпробва фоноапарата, но като мебел той беше много красив.

— А солидопроекторът? Харесват ли ви програмите?

— Приемам ги съвършено. — Беше гледал една програма миналия месец и картината му се бе сторила удивително реалистична.

— Ами кухнята? Автоготвачът в ред ли е? Създателят на нови рецепти?

— О, чудесни са, просто чудесни!

После господин Патис се поинтересува за хладилника, прахосмукачката, колата, хеликоптера, подземния плувен басейн и стотиците други неща, които Карин бе закупил от „Авиньон Електрик“.

— Всичко е много добре — отговори Карин, донякъде неуверено, защото все още не бе успял да разопакова всичко. — Няма никакви проблеми.

— Толкова се радвам — каза господин Патис и въздъхна облекчено. — Нямате представа какви усилия полагаме, за да са доволни клиентите ни. Ако даден продукт не работи както трябва, прибираме го, без никакви възражения или въпроси. Задоволството на клиента е наше верую.

— Цена загрижеността ви много високо — кимна Карин.

Надяваше се човекът от А. Е. да не поиска да види кухнята. Представи си автоматичния барман от „Кастайл Мотърс“ като таралеж на киноложка изложба.

— Мога с гордост да заявя — продължи господин Патис, — че повечето от хората в района купуват от нас. Ние сме солидна фирма.

— А господин Милър ваш клиент ли беше? — попита Карин.

— Онзи, който се самоуби ли? — Патис се смръщи едва забележимо. — Да, беше. Удивен съм, господине. Просто невероятно! Та този човек миналия месец си купи нова реактивна кола, която развива триста и петдесет мили в час по прав път. Радваше ѝ се като дете! И след всичко да постъпи по този начин! Разбира се, реактивната кола увеличи малко дълга му, но...

— Разбира се.

— ... но какво от това? Притежаваше всички удобства на света, а взе, че се обеси.

— Обеси се?

— Да — кимна Патис и пак се смръщи. — В къщата му имаше всякакви съвременни удобства, а той се обеси с парче въже. Изглежда от известно време насам не е бил на себе си. — Мръщенето изведнъж изчезна от лицето му и обичайната усмивка се върна. — Но стига за това. Да поговорим за вас.

Патис отвори куфарчето си и усмивката му стана още по-слънчева.

— Сега да прегледаме сметката ви. Дължите ни двеста и три хиляди долара и двацет и девет цента, заедно с последната ви покупка, нали, господин Карин?

— Точно така — кимна Карин, защото помнеше цифрата от собствените си документи. — Ето вноската ми.

Той подаде на Патис един плик, Патис провери съдържанието му и го прибра в джоба си.

— Добре. Както знаете, господин Карин, вие няма да живеете достатъчно дълго, за да можете да покриете целия си дълг.

— Така е — съгласи се Карин замислено.

Беше едва на трийсет и девет и му оставаха пълни сто години живот, благодарение на чудесата на медицината. При заплата от три хиляди на година обаче не би могъл да изплати дълга си и едновременно с това да издържа семейството си.

— Разбира се, ние не бихме искали да ви лишаваме от необходимите ви удобства, да не говорим за невероятните нововъведения, които планираме за следващата година. Не бихте желали да се лишите от тях, нали господине?

Господин Карин кимна. Разбира се, че искаше да има нови неща.

— Добре, в такъв случай можем да сключим обичайния договор. Ако ни припишете приходите на сина си за първите трийсет години от съзнателния му живот, няма да има проблем да ви отпуснем още кредит.

Господин Патис извади документите и ги разстла на масата пред Карин.

— Подпишете тук, господин Карин.

— Вижте... не съм много сигурен... Бих искал да осигуря на сина си старт в живота, а не да го обременявам с...

— Но, скъпи господине! — прекъсна го Патис. — Това е в интерес и на сина ви! Той живее тук, нали? Той също има право да се радва на лукса, на чудесата на науката!

— Разбира се — съгласи се Карин. — Само че...

— Уважаеми господин Карин, днес средният човек живее като монарх. Преди сто години и най-богатите не са могли да си позволят да купят това, което днес притежават обикновените граждани. Не трябва да гледате на това като на дълг. Става дума за инвестиция.

— Така е — кимна Карин неуверено.

Замисли се за сина си и неговите ракети играчки, звездните му карти, чертежите. Правилно ли би постъпил? Не беше сигурен.

— Но какво ви безпокои? — попита Патис жизнерадостно.

— Просто се чудех — отговори Карин, — дали няма да е малко прекалено, ако посегна на приходите на сина си?

— Прекалено? Скъпи господине! — Патис се разсмя от сърце. — Познавате ли Мелън, който живее малко по-надолу по улицата? Не казвайте на никого, че го знаете от мен, но той вече е заложил заплатите на внуците си за целия им предполагаем живот! А не притежава и половината от това, което би искал! Но ние ще намерим начин да му помогнем. Нашата работа е да обслужваме клиентите си и разбираме това много добре.

Карин видимо омекна.

— И след смъртта ви, притежанията ви ще станат собственост на вашия син.

Така е, помисли си Карин. Синът ми ще разполага с всичките тези чудесни неща, които изпълват къщата. И, в края на краищата, става дума само за някакви си трийсет години от очакваните сто и петдесет.

Подписа със замах.

— Отлично! — възкликна Патис. — А между другото, вашият дом снабден ли е с Централен оператор?

Не беше. Патис обясни, че тази година е разработен нов модел Централен оператор, блестящо постижение на научната и техническата мисъл, чиято цел е да поеме цялото готвене и чистене в къщата, без да се налага собственикът ѝ да помръдне и пръст.

— Вместо по цял ден да тичате насам-натам и да натискате десетина копчета, с новия Централен оператор ще е достатъчно да натиснете само едно! Забележително постижение!

Тъй като струваше само петстотин трийсет и пет долара, Карин подписа поръчката и я добави към дълга на сина си.

Което си е право, право е, мислеше той, докато изпращаше Патис до вратата. Един ден тази къща ще принадлежи на Били. На него и жена му. Несъмнено двамата ще искат да имат най-модерното обзавеждане.

Само един бутон, мислеше той. Така наистина ще се пести време.

След като Патис си тръгна, Карин се отпусна на саморегулиращия се стол и пусна солидопроектора. След като си поигра с копчетата установи, че няма нищо, което би искал да види. Отпусна се на облегалката и задряма.

Нещото в ума му продължаваше да го безпокои.

— Здравей, скъпи! — Събуди се и видя, че жена му се е върнала. Целуна го по бузата и добави: — Гледай!

Беше купила пенъор секситизатор. Остана приятно изненадан, че е само това. Обикновено Лийла се връщаше от магазина натоварена с повече неща, отколкото би могла да носи.

— Прекрасен е — отбеляза Карин.

Тя се наведе, за да го целуне и се изкикоти — навик, който бе придобила под влиянието на последната звезда от сериалите по солидопроектора. Щеше му се да не беше така.

— Ще отида да поръчам вечерята — добави жена му и отиде в кухнята. Карин се усмихна, защото знаеше, че съвсем скоро тя щеше да поръчва менюто, без да излиза от всекидневната. Настани се удобно на стола и синът му се върна.

— Как е, синко? — попита го той сърдечно.

— Добре — отговори Били неспокойно.

— Какво има, Били? — Момчето гледаше в краката си и не отговаряше. — Хайде, кажи на татко какво се е случило.

Били седна на един неотворен кашон, подпря брадичка на юмрука си и погледна баща си замислено.

— Татко, бих ли могъл да стана главен техник, ако поискам?

Господин Карин се усмихна. Били не можеше да реши дали иска да стане главен техник, или пилот на ракета. Главните техници бяха елита на обществото. Те поправяха машините за автоматични ремонти. Тези машини бяха в състояние да поправят буквално всичко. Все пак човек не би могъл да иска машина, която да поправя машини за поправка на машини. Тъкмо това бе ролята на главните техници.

Само че за тази длъжност имаше много кандидати и в крайна сметка успяваха само най-добрите умове. Били наистина беше умен, но пък му липсваше усет към техниката.

— Възможно е, сине. Всичко е възможно.

— Да, но възможно ли е за мен?

— Не зная — отвърна Карин максимално честно.

— Е, все едно не искам да ставам главен техник — добави момчето, защото долови, че отговорът е „не“. — Искам да стана космически пилот.

— Космически пилот ли, Били? — попита Лийла, която се бе върнала от кухнята. — Но такива няма!

— Има — възрази Били. — В училище ни казаха, че правителството смята да изпрати няколко души на Марс.

— Говорят го поне от сто години — усмихна се Карин. — Все още не са го направили.

— Този път ще го направят.

— А защо искаш да отидеш на Марс — попита Лийла и намигна на Карин. — Там няма хубави момичета.

— Момичетата не ме интересуват. Искам да отида на Марс и толкова.

— Няма да ти хареса, скъпи — продължи майка му. — Марс е гадно място без въздух.

— Има малко въздух — продължи да упорства момчето намръщено. — Тук не ми харесва.

— Защо? — попита Карин и стана. — Има ли нещо, което нямаш? Нещо, което искаш?

— Не, сър. Имам всичко, което искам. — Винаги, когато Били го наричаше „сър“, нещо не беше наред и Карин го знаеше.

— Слушай, синко, когато бях на твоите години и аз исках да отида на Марс. Щеше ми се да правя романтични неща. Дори исках да стана главен техник.

— Тогава защо не стана?

— Е... защото пораснах. Дадох си сметка, че в живота има и по-важни работи. Най-напред трябваше да изплатя дълга, оставен ми от баща ми, после срещнах майка ти и...

Лийла се изкикоти.

— ... и поисках да имам свой собствен дом. С теб ще е същото. Ще изплатиш дълга си и ще се ожениш както всички нас.

Били остана мълчалив известно време, после дръпна назад черната си коса — права, като на баща му — и облиза устни.

— А как така аз имам дългове, сър?

Карин му обясни внимателно — за нещата, от които се нуждае едно семейство, за да води цивилизован живот, за цената на тези неща.

За това, как се плаща тя. За това че е обичайно синовете да поемат част от дълговете на родителите си, когато пораснат.

Мълчанието на Били го дразнеше. Имаше чувството, че момчето го укорява. Сякаш не се бе блъскал като роб с години, за да му осигури такъв лукс!

— Синко — каза той прегракнало, — учил ли си история в училище? Добре. В такъв случай си наясно как е било в миналото. Войни. Знаеш ли как са умирали хората във войните?

Момчето не отговори.

— Или как са превивали гърбове по осем часа на ден, за да свършат някоя работа, с която машините биха могли да се справят преспокойно? И как през цялото време са гладували? Знаеш ли какво е да ти е студено, да те вали дъжд и да няма къде да спиш?

Млъкна, за да получи отговор, но момчето продължаваше да мълчи.

— Ти живееш в най-доброто време, което човечеството познава. Заобиколен си с всички чудеса на изкуството и техниката. Най-добрата музика, най-хубавите книги, най-прекрасните картини... всичко това е на твое разположение. Е, какво ще кажеш? — попита той с по-мек тон.

— Просто се чудех как бих могъл да отида на Марс — каза момчето. — Имам предвид с този дълг. Изглежда няма да е възможно да се отърва от него.

— Разбира се, че не.

— Освен ако не замина с някоя ракета.

— Но не би го направил.

— Разбира се, че не — отговори момчето, но без да е убедено.

— Ще останеш тук и ще се ожениш за някое много мило момиче — намеси се Лийла.

— Разбира се — каза Били. — Естествено. — Изведнъж се засмя. — Това за Марс не го говорех сериозно. Наистина.

— Радвам се, че е така — кимна Лийла.

— Забравете, че го споменах — добави Били и се усмихна вдървено. Стана и изтича горе.

— Сигурно отиде да си играе с ракетите — отбеляза Лийла. — Такъв хитрец е!

Семейство Карин вечеря както обикновено и после стана време господин Карин да отиде на работа. Този месец беше нощна смяна.

Целуна жена си за довиждане, качи се на реактивната кола и се понесе към фабриката. Автоматичният портал го разпозна и се отвори. Той паркира и влезе.

Автоматични стругове, автоматични преси — всичко беше автоматично. Фабриката беше огромна и много светла, машините жужаха тихо сами на себе си и вършеха работата си — вършеха я добре.

Карин отиде до края на поточната линия за сглобяване на автоматични перални машини, за да смени работещия там.

— Всичко наред ли е? — попита той.

— Разбира се — отговори мъжът. — Вече цяла година не сме имали брак. Тези нови модели имат вградени гласове. Не светят като старите.

Карин седна на мястото на колегата си и зачака да се появи първата пералня. Работата му беше удивително проста. Седеше там и машините минаваха покрай него. Трябваше само да натисне един бутон върху тях, за да разбере дали са изправни. Винаги бяха изправни. След това машините отиваха в цеха за опаковане.

Най-после по широките ролки на конвейера се появи първата. Карин натисна стартовия бутон.

— Готовност за изпиране — докладва машината.

Карин натисна копчето за изключване и я пусна да премине.

Ах това момче, мислеше си той. Ще порасне ли някога, за да поеме своите отговорности? Ще съзрее ли достатъчно, за да заеме мястото си в обществото? Съмняваше се. Синът му беше бунтар по рождение. Ако някой някога стигнеше до Марс, щеше да е той.

Но тази мисъл не го обезпокои кой знае колко.

— Готовност за изпиране. — Премина още една машина.

Карин си спомни нещо за Милър. Добродушният Милър вечно говореше за планети, непрекъснато се шегуваше, че ще замине някъде, за да заживее без всичките тези удобства. Но не замина. Самоуби се.

— Готовност за изпиране.

Очакваха го още осем часа и той разхлаби колана си, за да се подготви за тях. Осем часа натискане на бутони и слушане на машините, заявяващи готовността си да работят.

— Готовност за изпиране.

Натисна другото копче.

— Готовност за изпиране.

Умът му полетя някъде далеч от работата, която и без това не изискваше кой знае какво съсредоточаване. Едва сега си даде сметка какво го безпокоеше цял ден.

Не му харесваше да натиска копчета.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.